

**Adam Willaerts, *Strandscene voor stad op rotsachtige kust*, olieverf op paneel
56,5 x 110 cm., 1620**

Willaerts ten voeten uit

Niet vaak meer komt er een schilderij van Adam Willaerts op de markt dat representatief genoemd kan worden voor zijn beste periode die plaats vond in de twintiger jaren van de 17^e eeuw (ruwweg van 1618 -1633).

Binnenkort zal er een schilderij worden aangeboden via Sotheby's dat onmiskenbaar recht doet aan de datering van het schilderij: 1620. Hoewel ik het schilderij nog niet zelf heb kunnen bekijken en bij de beoordeling af moet gaan op het digitale beeld, leidt het geen twijfel dat het werk van de hand van Adam Willaerts is.

Het kleurenpalet dat kenmerkend is voor de schilderijen uit de zuidelijke Nederlanden met een bruingekleurd premier plan is afgebeeld voor een groenige zee en rechts met een overwegend grijsgroen berglandschap. De zee gaat in de verte geleidelijk over van blauwig in een vage minder heldere blauwgroenige achtergrond waardoor een sterk sferisch perspectief is ontstaan. De wolkenpartij is zoals vaak gedetailleerd en realistisch weergegeven.

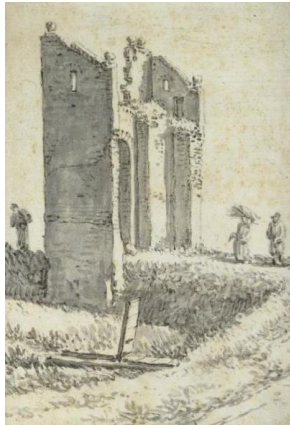

Signering en datering rechtsonderaanast schouder van de arme vaderfiguur

Op het strand

Op de voorgrond is heel kenmerkend voor de schilder een groep mensen weergegeven die te maken hebben met de zojuist binnengekomen visvangst. Wie het werk van de familie Willaerts kent ziet veel bekende figuren terug, de vissersvrouw met de mand op de rug, de beide vissjouwens, het mannetje dat op de rug gezien rustig een pijpje zit te roken., Ook de man met de hoed in de hand en het plassende figuurtje in de verte komen vaak voor. Op het strand zijn visverkoopsters in de weer met hun koopwaar.

Links en rechts zijn mannen bezig de vis aan wal te brengen. De grootste vissen worden daarbij achter de kieuwen versleept. Ook kopers zijn te zien, een groepje mannen bespreken met elkaar ongetwijfeld de kwaliteit van de koopwaar. Rijke burgers brengen een bezoek om deze folklore eens met eigen ogen te aanschouwen. Op gepaste wijze zien we hun bediende, een jonge rijk aangeklede gekleurde knaap, staan wachten.

Herman Saftleven,
*opschrift op het
opzetkarton: Aan de andere
zijde der Gildescheepoort /
buiten Wittevrouwe te
Utrecht. Zagtleven fecit*

Rechts voor geeft een vrouw haar kind de borst. Waarschijnlijk gaat het om zeer arme mensen, gezien haar schamele kleding en dat van haar man. Op veel schilderijen zien we een vrouw met baby rechts vooraan als een soort kanttekening aanwezig. Blijkbaar heeft Willaerts met deze entourage aangegeven van wat je zoal tegen kan komen op het strand waar vaak veel leven in de brouwerij is.

Rechts is ook een door een paard getrokken kar te zien die de vis naar het dorp te vervoeren. Ervoer lijkt een man een vrouw met waarschijnlijk een grote vis overeind. Op het drooggevalen stukje strand is links te zien hoe een sloepje wacht op passagiers voor vervoer naar een van de grotere op de rede gelegen schepen. Vlakbij zien we een aangemeerde vissersboot evenals wat verder op het strand. Een derde vissersbootje komt zojuist aangevaren. Aan het eind van het strand begint achter een toegangspoort een pad naar boven die doet denken aan de Utrechtse Gildpoort zoals deze is te zien op tekeningen van Herman Saftleven. Op een ander schilderij van Willaerts is een poort te zijn bij het zgn. Servaashek. Op deze poort staat ook een alarmklok

Overigens zijn er van Willaerts vele schilderijen bekend met dit soort poorten die een stad van het strand kunnen afsluiten.

Adam Willaerts toegeschreven aan,, *Kaartende burgerwacht voor de Servaas poort, ca 1630*

Op de rede

De drie schepen, galjoenen, op de rede zijn alle drie getooid met een flinke rij kanonnen, waarmee de status van oorlogsschip is aangegeven, vaak gebouwd voor de handel, maar op zee was de verdediging tegen de kapers zodanig dat 14 kanonnen aan boord geen overbodige uitrusting betrof. Opvallend is dat alle drie de schepen de Rotterdamse

vlag voeren op de spiegel en bij de rechter twee, een eenvoudige variant daarvan in de top van de bezaansmast.

Hier toont zich de wondere wereld van Adam Willaerts. Waarom drie Rotterdamse schepen, wat doen die voor een woeste bergkust met zwaar verschanste bebouwing? Belangstelling voor de schepen valt niet af te lezen aan de mensen op het strand. Hier laat Willaerts zich als kustschilder op zijn sterkst zien: vertrouwd en vervreemdend tegelijk.

Geen zee-, maar kustschilder

Vele vergelijkbare taferelen zijn in die tijd ontstaan die zijn fascinatie voor de kust uitbeelden. De gekozen vorm van carpaccio (uit diverse beeldelementen, doorgaans niet verenigbaar samengesteld landschap) verraadt de dromerij die Willaerts wil uitbeelden. Immers de kustlijn is een soort demarcatielijn tussen de ongewisse wereld van de zee en verre onzichtbare streken enerzijds en het bekende eigen veilige woongebied anderzijds. Dat de aarde de herkenbare en veilige omgeving vertegenwoordigt maakt dat de beschouwer zich kan identificeren met de door Adam Willaerts getoonde plek, waar gevaar en veiligheid samenkomen. In de fantasie van de kustbewoner heeft Willaerts de verre streek alvast vorm gegeven, hier en daar gelardeerd met herkenbare gebouwen. De veiligheid wordt nog eens extra wordt gesymboliseerd door de stevige vestingwerken, afsluitbare stadspoorten en niet eenvoudig te betreden land. Bovendien neemt Willaerts met zijn kustlandschap al vast een voorschot op de verre streken die men zich kan bedenken of kent van tekeningen, schilderijen en prenten. Menigeen heeft speciale gevoelens gehad op de plek. Vele verwanten zijn hier ooit vertrokken en nooit meer teruggekeerd. In een zeevarende natie zullen velen associaties hebben van verschillende aard. De zee brengt economisch gewin, gevaar vaak met de dood tot gevolg. Ook de symbolische betekenis maakten de werken zeer geliefd. Gezien de vele varianten waarin Willaerts en later zijn zonen Isaac en Abraham dergelijke taferelen hebben afgeleverd zullen deze werken gretig aftrek gevonden hebben, soms voor de markt, maar zeker ook zoals in dit geval, door de vele details en de grootte ingegeven, is er mogelijk sprake van een opdrachtgever. Een Rotterdammer misschien?

Utrecht aan zee

Het leuke van het werk van Willaerts dat hij vaak zoals bij de poort, herkenbare details aanbrengt, met name de bebouwing hoog op de kust laat rechts het exterieur van de Utrechtse Mariakerk zien en boven aan het pad naar boven rijst een toren op die zeer sterk aan de Servaastoren doet denken. Met een beetje fantasie doet het verderop gelegen kasteel denken aan Dover Castle, dat Willaerts mogelijk gezien heeft op zijn reis van Engeland naar de Nederlanden

Herman Saftleven Mariakerk, tekening detail

Provenance

Het schilderij was in bezit van het National Museum van Warschau. Mogelijk in bruikleen van Mw. Janine Barcikowska (1905-1988) die het schilderij in het bezit had. Na haar overlijden is in 1989 het schilderij mogelijk in bezit van de erfgenamen gekomen. Of zij nu de verkopers zijn is onbekend.

Het schilderij is zeer typerend voor Adam Willaerts in zijn beste periode. Sommige details zien er wat haastig geschilderd uit en de herhaalde figuurtje zijn soms niet in de juiste afmeting geproduceerd. Maar deze details maken dat het werk zo bijzonder. Ook zonder de ultieme

perfectie is hier sprake van een exempel van de bijzondere plek die deze medeoprichter van het Utrechtse schildersgilde heeft ingenomen.

AD Willaerts f, Doek. 65 x 85 cm. *De vis wordt aan wal gebracht en verkocht waarbij een man met boek in de hand. Diverse schepen op zee en Dover Castle, ca 1630.*